

УДК 65.06

О.І. ЛИННИК, к.е.н., доц., НТУ «ХП», Харків
М.П. КИР'ЯН, магістр, НТУ «ХП», Харків

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

В роботі розглядаються напрями підвищення ефективності використання основних засобів підприємства, з метою підвищення його економічного потенціалу.

In work directions of increase of efficiency of use of the basic means of the enterprise, for the purpose of increase of its economic potential are considered.

Ключові слова: основні засоби, ефективність, фондівдача, технічний стан, виробничі потужності, економічний потенціал.

Вступ В умовах об'єктивної дії ринкових механізмів інтенсифікація використання основних засобів і виробничих потужностей є визначальним фактором, який виступає основою життєздатності підприємства в конкурентному середовищі. Вирішення завдання підвищення ефективності використання основних засобів і потужностей підприємства означає збільшення кількості продукції, яка виробляється, підвищення її якості, зниження собівартості одиниці продукції і виробництва в цілому, зростання потенціалу. Удосконалення структури основних засобів, балансу виробничих потужностей призводять до зменшення витрат підприємства на їх екстенсивне нарощування при зміні обсягів і номенклатури продукції, яка виготовляється. Це значною мірою сприяє підвищенню оборотності виробничих засобів, що забезпечує скорочення розриву між фізичним та матеріальним зношенням основних засобів, прискоренню темпів їх оновлення.

Постановка задачі Завданням аналізу стану та ефективності використання основних засобів є: встановлення забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами - відповідність величини, складу і технічного рівня засобів потребі в них; визначення обсягів їх росту, оновлення та вибуття; вивчення технічного стану основних засобів і особливо їх активної частини - машин та устаткування; визначення ступеня використання основних засобів, визначення впливу використання основних засобів на обсяг товарообороту та інші економічні та фінансові показники діяльності підприємства; виявлення резервів

зростання фондівддачі, збільшення обсягу товарообороту та прибутку за рахунок покращення використання основних засобів.

Методологія Ефективне функціонування основних засобів залежить від того, наскільки повно реалізується інтеграційний потенціал сукупності екстенсивних і інтенсивних факторів поліпшення їх використання. Ефективність відтворювальних процесів певною мірою залежить від строків експлуатації перш за все активної частини основних засобів, тобто періоду функціонування у виробництві відповідно до їх первісного технологічного призначення. При цьому як скорочення, так і збільшення періоду експлуатації по-різному впливають на ефективність відтворення і використання знарядь праці.

Одним з найбільш важливих завдань розвитку промисловості є забезпечення виробництва насамперед за рахунок підвищення його ефективності і більш повного використання внутрішньогосподарських резервів. Для цього необхідно раціональніше використовувати основні засоби і виробничі потужності. Збільшення обсягів виробництва промислової продукції досягається за рахунок: запровадження в дію основних засобів і виробничих потужностей; поліпшення використання діючих основних засобів і виробничих потужностей. Підвищення ефективності використання основних засобів - є своєчасне впровадження в експлуатацію нових основних засобів і виробничих потужностей, швидке їхнє освоєння. Скорочення термінів впровадження в експлуатацію нових фабрик і заводів дозволяє швидше одержати потрібну для народного господарства продукцію з технічно досконаліших основних засобів, прискорити їхній оберт і тим самим сповільнити настання морального зносу основних засобів підприємств, підвищити ефективність суспільного виробництва в цілому.

Отже, інтенсивний шлях використання основних засобів діючих підприємств включає технічне їх переозброєння, підвищення темпів відновлення основних засобів. Підвищення ефективності використання основних засобів у даний час, коли в Україні спостерігається значний занепад виробництва, має величезне значення. Підприємства, що мають у розпорядженні основні засоби, що дістались як спадщина від соціалістичної економіки, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно використовувати те що є, особливо в існуючих умовах дефіциту фінансів і виробничих інвестицій.

Результати дослідження В наш час існують різні проблеми підвищення ефективності використання основних виробничих засобів і потужностей підприємств. Від вирішення цих проблем залежить місце підприємства в

промислового виробництва, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку. Будь-яке підприємство незалежно від форми створення й виду діяльності повинне постійно розглядати рух своїх основних виробничих засобів, їх склад та стан, ефективність використання. Дана інформація дозволяє підприємству знайти шляхи та резерви підвищення ефективності використання основних виробничих засобів, а крім того вчасно виявити та скоригувати негативні відхилення, які в подальшому можуть спричинити серйозні наслідки для успішної діяльності підприємства.

Висновок Уданій роботі досліджено різні напрями підвищення ефективності і використання основних засобів на підприємствах. У результаті проведеного дослідження зроблено відповідні висновки.

Основними напрямами підвищення ефективності використання основних засобів, зокрема її основного показника - фондівдачі – є:

1. Збільшення обсягу реалізації продукції за рахунок більш інтенсивного їх використання і зниження середньорічної вартості цих засобів за рахунок ліквідації зношених, малопродуктивних та невикористовуваних у процесі діяльності підприємства основних засобів.

2. Підвищення якості сировини, маючи на увазі збільшення кількості корисних речовин в сировині і його технологічність, можливості видобутку продукту. З підвищенням якості сировини вихід товарної продукції підвищується, а при тих самих діючих основних виробничих засобах підвищується фондівдача. З урахуванням досягнень вітчизняної і зарубіжної практики це дозволяє збільшити фондівдачу на 20-25%.

3. Зменшення втрат корисних речовин у відходах. Промислова утилізація відходів на місці їх виникнення дозволяє збільшити об'єми продукції до 20%, а фондівдачу на 10-15%.

4. Впровадження досягнень сучасного науково-технічного прогресу і, в першу чергу, безвідходних, маловідходних, ресурсозберігаючих технологій і техніки для їх здійснення. Це збільшує вихід продукції з того ж об'єму переробленої сировини і фондівдачу. Сюди можна віднести впровадження нових систем автоматизованого управління основними виробничими засобами.

Підвищувати ефективність використання основних засобів на підприємствах на стадії їх експлуатації потрібно за рахунок:

- здійснення раціонального розміщення основних засобів, підвищення тривалості корисного використання роботи обладнання;

- покращення контролю за дотриманням правил експлуатації та технічне обслуговування обладнання;
- удосконалення планування, управління і організації праці;
- удосконалення добору та підготовки кадрів, що здійснюють експлуатацію та технічне обслуговування обладнання;
- зниження фондомісткості, підвищення фондovіддачі та продуктивності праці на підприємстві;
- впровадження систем матеріального стимулювання робітників за безаварійну роботу обладнання, подовження ремонтного циклу та періоду експлуатації тощо.

Однією з головних умов підвищення ефективності використання основних засобів та їх відновлення є оптимальність термінів експлуатації основних засобів, і передусім активної їх частини, відповідно до первинного технологічного призначення. Скорочення термінів експлуатації основних засобів, з одного боку, уможливорює прискорення їх оновлення, зменшення морального старіння, зниження ремонтно-експлуатаційних витрат, а з іншого, — зумовлює зростання собівартості продукції за рахунок амортизаційних сум.

Подовження періоду функціонування основних засобів дає змогу зменшити обсяг щорічної заміни спрацьованих засобів праці й за рахунок цього спрямовувати більше ресурсів на розширене відтворення, але при цьому знижується загальна продуктивність діючих основних засобів.

Список літератури: **1.** *Савицкая Г.В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. - М.: ИНФРА-Н, 2002.-296с. **2.** *Тарасенко Н.В.* Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. - Львів: ЛБІ НБУ, 2000. - 485с. **3.** Фінасовий аналіз: Навч. Посіб. / *Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаши та ін;* За ред. *Г.В. Митрофанова.* - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002- 301с. **4.** *Чернелевский Л.М.* Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі: Підручник. - К., 2003.-312с.

Подано до редакції 17.11.2010